

ПРОГРАМА
для підготовки до вступного іспиту (диктант)
з української мови
(на основі базової загальної середньої освіти, 9 класів)

до КЗ«ХУСТСЬКИЙ БАЗОВИЙ МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ»

Пояснювальна записка

Програму підготовки до вступного іспиту для абітурієнтів (на основі базової загальної середньої освіти, 9 класів) розроблено з урахуванням чинних програм з української мови для 5-9 класів (наказ Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2020 року № 1262). Абітурієнти після 9-го класу складають вступні іспити у вигляді текстового диктанту. Метою проведення вступних іспитів є визначення рівня володіння абітурієнтами орфоепічними, орфографічними, морфологічними, лексичними, синтаксичними, стилістичними нормами сучасної української літературної мови.

Дібрані тексти відображають рівень розвитку сучасної української літературної мови, різноманітність синтаксичних конструкцій, лексичну повноту і багатство стилістичних засобів, сприяють утвердженню норм української літературної мови. Тексти орієнтовані на тематику культурологічної змістової лінії. За тематикою тексти пов'язані з українською літературою, зокрема творчістю письменників, введеною до шкільних програм, історико– публіцистичними працями відомих діячів української культури, сучасною публіцистикою, науково – популярною літературою. За метою висловлювання це можуть бути тексти-розповіді, описи чи міркування. Зазвичай це тексти комбінованого типу. Обсяг диктанту становить 160 – 180 слів з урахуванням самостійних і службових частин мови. Використовуються тексти, в яких кожне з опрацьованих правил орфографії та (або) пунктуації представлено 3-5 прикладами.

Для успішного складання вступних випробувань з української мови рекомендується актуалізувати знання з таких тем:

1. Правопис м'якого знака.
2. Правопис апострофа.
3. Правопис великої букви, власних назв.
4. Правопис слів з ненаголошеними голосними.
5. Чергування голосних та приголосних звуків.
6. Подовження та подвоєння приголосних.
7. Спрощення в групах приголосних.
8. Правопис складних та складноскорочених слів.
9. Правопис слів іншомовного походження.
10. Правопис прізвищ українського походження.
11. Правила переносу слів з рядка в рядок.

12. Написання префіксів с-, з-, роз-, без-, при-, пре-, при-.
13. Зміни приголосних перед –ськ (ий). –ств(о).
14. Закінчення іменників II відміни в родовому відмінку однини.
15. Правопис суфіксів іменників, прикметників, дієприкметників.
16. Написання складних прислівників.
17. Написання складних прийменників.
18. Написання частки Не, Ні з різними частинами мови.
19. Написання часток.
20. Написання складних сполучників.
21. Розділові знаки при однорідних членах речення.
22. Розділові знаки в реченні з узагальнювальними словами при однорідних членах речення.
23. Кома між однорідними й неоднорідними означеннями.
24. Розділові знаки при відокремлених означеннях.
25. Написання невідокремлених прикладок.
26. Розділові знаки при відокремлених прикладках.
27. Розділові знаки при відокремлених обставинах.
28. Розділові знаки при відокремлених додатках.
29. Розділові знаки перед та після вставних слів, словосполучень, речень.
30. Розділові знаки при звертаннях.
31. Розділові знаки при прямій мові, діалозі та цитаті.
32. Кома в простому реченні.
33. Кома в складному реченні.
34. Написання двокрапки в складному реченні.
35. Написання тире в простому та складному реченні.
36. Написання крапки з комою в простому та складному реченні.
37. Розділові знаки перед та після вставних слів, словосполучень, речень.
38. Розділові знаки при звертаннях.
39. Розділові знаки при прямій мові, діалозі та цитаті.
40. Кома в простому реченні.
41. Кома в складному реченні.
42. Написання двокрапки в складному реченні.
43. Написання тире в простому та складному реченні.
44. Написання крапки з комою в простому та складному реченні.

Абітурієнт повинен уміти:

- знаходити вивчені орфограми, пунктограми, пояснювати їх за допомогою правил;
- правильно записувати слова з вивченими орфограмами;
- правильно ставити розділові знаки;
- знаходити і виправляти помилки.

Контрольні питання

1. Які винятки із правил про написання апострофа і м'якого знака?
2. Які правила написання апострофа і м'якого знака в словах іншомовного походження?
3. У чому особливість написання складних власних назв?
4. Написання яких ненаголошених голосних найчастіше призводить до помилок? Чому?
5. Які чергування приголосних відбуваються при словозміні і словотворенні?
6. Що таке «відкритий» і «закритий» склад? Які правила чергування голосних звуків пов'язані з цими поняттями?
7. У яких випадках відбуваються чергування з нулем звука?
8. У чому відмінність між явищами подвоєння внаслідок збігу приголосних і подвоєння внаслідок подовження приголосних? Як ці процеси впливають на правила переносу слів з рядка в рядок?
9. У яких групах приголосних і за яких умов відбувається спрощення? Назвіть винятки.
10. Які основні правила написання складних і складноскорочених слів?
11. Які основні закономірності написання прізвищ в українській мові?
12. Які чинники визначають правила переносу слів з рядка в рядок?
13. Перед якими приголосними префікс з-переходить у с-?
14. У яких словах пишемо префікс прі-?
15. Які зміни відбуваються перед –ськ (ий). –ств(о)? Наведіть приклади.
16. У яких випадках іменники чоловічого роду II відміни з нульовим закінченням у формі родового відмінка мають закінчення -а (-я), у яких –у(-ю)? Чим зумовлена наявність в мові подвійних варіантів закінчень?
20. Які дієприкметники мають обмежене використання в українській мові?
21. Яким чином написання прислівників, сполучників, часток пов'язане з їх структурою?
22. З якими частинами мови найчастіше заперечні частки пишуться окремо?
23. Що є визначальним для написання заперечної частки з прикметниками і дієприкметниками?
24. Як впливає наявність у реченні і позиція щодо однорідних членів узагальнювального слова?
25. Які правила вживання розділових знаків при повторюваних єднальних сполучниках у реченнях з однорідними членами?
26. Чим найчастіше у реченні виражаються відокремлені означення і обставини? Що впливає на визначення розділових знаків в таких реченнях?
27. Які основні правила написання прикладок?
28. Що виражають вставні слова у реченні? Як вони оформлюються в реченні?
29. Якими за структурою бувають звертання? Які розділові знаки при звертаннях?
30. Які відмінності при оформленні прямої мови, діалогу і цитати?
31. У яких випадках між частинами складного речення не ставляться розділові знаки?

32. Перед якими сполучниками завжди ставляться коми?
33. У яких випадках у реченні ставиться двокрапка, а у яких – тире?
34. Які правила оформлення на письмі складних безсполучникових речень?
35. Як оформлюються на письмі неповні речення?

Критерії оцінювання знань абітурієнтів з української мови, які складають письмове випробування (диктант)

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

1. Орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
2. Помилка у тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на те саме правило, але в різних словах вважаються різними помилками;
3. Розрізняють грубі і не грубі помилки (перелік негрубих помилок наводиться нижче). При оцінюванні диктанту виправляються, але не враховуються помилки:
 - на правила, не включені до шкільної програми;
 - у передачі авторської пунктуації;
 - на ще не вивчені правила;
 - у словах з написанням, що не перевіряється, над якими не проводилася спеціальна робота.

Серед помилок виділяються негрубі, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності. До негрубих відносяться помилки:

1. У винятках із правил;
2. У написаннях великої літери у складних власних назвах;
3. У випадках написання разом і окремо прислівників (утворених від іменників з прийменниками);
4. У випадках написання *не* разом чи окремо з прикметниками чи дієприслівниками, які є присудком;
5. У власних іменах неукраїнського походження;
6. У разі, коли замість одного знака поставлений інший;
7. При заміні українських літер російськими.

П'ять виправлень неправильного написання на правильне прирівнюється до

однієї помилки. Максимально можлива кількість балів становить 200.

Мінімальна кількість балів для участі в конкурсному відборі – 120 балів.

**НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ
ДИКТАНТУ**

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1 (негруба) - 2
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1 (негруба)
6	5-6	12	-----

ШКАЛА ПЕРЕВОДУ ОЦІНОК ЗА 200-БАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

Оцінка за 12-бальною шкалою	Оцінка за 200- бальною шкалою
4	120
5	130
6	140
7	150
8	160
9	170
10	180
11	190
12	200

Зразок диктанту

Перлини Закарпаття

Закарпаття – унікальний куточок України, який має свою історичну й природну цінність. Цей край славиться чудовими краєвидами: кришталево чистими річками й озерами, лісами, величними гірськими хребтами, цілющими джерелами. Крім того, закарпатці мають свою цікаву історію й багатотисячлітні традиції, сформовані під впливом різних культур.

Найбільшим скарбом Карпат є дивовижне озеро Синевир, вода в якому настільки прозора, що можна побачити дно й мешканців водойми. У цьому озері розводять форель, виловлювати яку суворо заборонено. Поруч – Синевирський парк, який має унікальну флору й фауну.

Одним із чудес Закарпаття вважають долину нарцисів. Під час цвітіння ця долина вкривається білим покривалом на декілька кілометрів. Аби туристам було легше знайти це диво, біля нього спорудили пам'ятник нарцису.

Відвідавши місто Ужгород, ви зможете побачити найдовшу липову алею, посажену понад сто років тому. Завдяки різним сортам цвітіння липи триває протягом місяця. Окрім того, в Ужгороді є багато дерев сакури, у період цвітіння якої місто перетворюється на маленьку Японію.

А ще на Закарпатті збереглося багато величних будівель. Палац Шенборнів найромантичніше з-поміж них, адже нагадує казкове королівство посеред прадавнього лісу в оточенні гір.

**Список
рекомендованої
літератури**

1. Авраменко О. Збірник диктантів. 9 клас. ДПА – 2020. К.: Грамота, 2019.
2. Авраменко Олександр, Тищенко Оксана. Українська мова. Правопис у таблицях, тестові завдання. К.: Книголав, 2018
3. Дияк О.В, Прудка В.М. Українська мова. Довідник для абітурієнтів та школярів.- К.: Літера ЛТД, 2011.
4. Козачук Г.О. Українська мова. Практикум. - К. :Вища школа, 2008.
5. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: Навчальний посібник К. :Вища школа, 2007.
6. Орфографічний словник української мови. – К.: Довіра, 1994.
7. Словник-довідник правопису та слововживання /За ред. В.М. Русанівського. – К., 1996.
8. Словник труднощів української мови /За ред. С.Я. Єрмоленко. – К., 1989.
9. Український правопис /НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні, Ін-т української мови. – К.: Наукова думка, 2012.